

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קמ"ז דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף ח

דרשת הכתוב "וביום הראות בו"

נתבאר לעיל, שהכתוב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא" (ויקרא י"ג י"ד) מלמד, שיש יום שהכהן רואה בו את הנגעים, ויש יום שאינו רואה את הנגעים.

וודאי עיקר הכתוב מלמד שביום שנראה בנגע בשר חי הנגע טמא, והדין הנזכר לעיל שיש יום שאין הכהן רואה בו את הנגעים, למד מיתור הכתוב.

לדברי אב"י, הדין הזה מיתור וי"ו שבמילה "וביום", שכן ללמד שביום שנראה בנגע בשר חי הנגע טמא, די לכתוב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא". ומתוך כך שנכתב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא", למדנו דין נוסף, והוא, שיש יום שהכהן רואה ויש יום שאינו רואה.

ולדברי רבא, הדין הזה למד מהמילה "וביום", שכן ללמד שביום שנראה בנגע בשר חי הנגע טמא, די לכתוב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא". ומתוך כך שנכתב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא", למדנו דין נוסף, והוא, שיש יום שהכהן רואה, ויש יום שאינו רואה.

ראית נגעים ביום ולא בלילה

הכל מודים שאין הכהן רואה את הנגעים בלילה. ונחלקו מנין הדבר למד.

לדברי אב"י, דין זה למד מהמילה "יום" בכתוב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא". שכן ללמד שביום שנראה בנגע בשר חי הנגע טמא, די לכתוב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא". ומתוך כך שנכתב "וביום הראות בו בְּשֵׁר חַי יְטָמֵא", למדנו דין נוסף, והוא, שהכהן רואה הנגעים רק ביום ולא בלילה.

ולדברי רבא, דין זה למד מהכתוב "ובא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כָּנָגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת" (ויקרא י"ד ל"ה), שמשמעותו שהנגע נראה לו כמו שהוא, בלא שיהא צריך אור נר לראותו [= "לִי" ולא לאור], ורק אז הכהן בא לראות ולטמא, אבל בלילה אינו בא לראות את הנגע.

ואב"י לא למד מהכתוב הזה, כי הכתוב הזה מדבר בנגעי בתים, ואין ללמוד ממנו דין נגעי אדם.

כהן סומא בעין אחת אינו רואה את הנגעים

הכל מודים, שכהן שהוא סומא [=עיוור] בעין אחת, אף שיכול לראות בעינו השניה, אינו רואה את הנגעים לטמא או לטהר.

שנאמר, "וְאִם פְּרוּחַ תִּפְרַח הַצָּרְעַת בְּעוֹר וְכִסְתָּהּ הַצָּרְעַת אֶת כָּל עוֹר הַנֶּגַע מֵרֵאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה עֵינָי הַפֶּהוּן" (ויקרא י"ג י"ב), ללמד שצריך שיראה בשתי עיניו.

ליקוט עצמות

בזמן חז"ל היו רגילים לקבור את המתים בקבורה זמנית, עד שיתעכל הבשר, ולאחר מכן היו מוציאים את העצמות מאותו קבר עראי, וחוזרים וקוברים אותן בקברות המשפחה, והוצאת העצמות מהקבר הראשון נקראת ליקוט עצמות.

ושנינו במסכת שמחות, שביום שאדם מלקט עצמות אביו ואמו, חלה עליו אבלות כל היום עד הערב, ובערב האבלות פוסקת.

ואמר על כך רב חסדא, אפילו צרורות לו בסדינו. רש"י פירש, שכל זמן שהעצמות חוץ לקבר, הרי זה מתאבל עליהן, אף על פי שאינו רואה אותן, כגון שהן צרורות בסדין.

ויש מפרשים, שלערב אינו מתאבל עליהן, אף על פי שעדיין לא נקברו, ועודן צרורות בסדינו.

ליקוט עצמות במועד

לדעת רבי מאיר, מלקט אדם עצמות אביו ואמו במועד, מפני ששמחה היא לו.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מתחילה היה נראה, שכוונתו לומר, שעצם הליקוט היא שמחה, שמביא את העצמות לקברי אבותיו.

ודחו זאת, שהרי נתבאר, שהליקוט יש בו אבלות.

ולפיכך אמרו, שכוונת רבי מאיר, שמותר לעשות זאת במועד, כי שמחת המועד מרובה, ומתגברת על צערו בליקוט העצמות, ומאחר שאין הצער הזה מבטל את שמחת הרגל, מותר לעשות זאת ברגל.

ולדעת רבי יוסי, מאחר שעצם הליקוט יש בו אבלות, אין לעשות כן במועד.

להספיד על המת ולעורר על המת

היו רגילים לשכור ספדן להספיד את המתים **הספד ראשון בשעת המיתה, וענין זה נקרא הספד על המת.**

וכמו כן היו רגילים, שזמן מה אחר מיתת המת, כגון **חודש או חודשים**, היו חוזרים ושוכרים ספדן להספיד את המת **הספד שני**, והיה הספדן מחזר על קרובי המת, ואומר להם, בכו עמי כל מרי נפש, וענין זה נקרא **לעורר על מתו.**

לעורר ולהספיד את המת

שלושים יום קודם הרגל

מבואר במשנתנו, ששני דברים אלו, לעורר על המת, ולהספידו, **אסור** לעשותם כל שלושים יום שקודם הרגל. ונאמרו שני טעמים בדבר.

א. משום מעות הרגל.

לדברי רב כהנא אמר רב יהודה אמר רב, הטעם לכך שאסרו להספיד ולעורר על המת שלושים יום קודם הרגל, **שמא יתן לספדן מעות שצריך כדי לעלות לרגל.**

ומשום מעשה שהיה, באדם אחד שכינס מעות לעלות לרגל, ובא ספדן ועמד על פתח ביתו, ונטלתן אשתו, ונתנתן לו, ונמנע ולא עלה.

ולפי הטעם הזה דווקא בשכר אין מספידים שלושים יום קודם הרגל אבל בחינם מותר.

ב. לפי שאין המת משתכח מן הלב שלושים יום.

לדברי שמואל הטעם לכך שאסרו להספיד ולעורר על המת שלושים יום קודם הרגל, לפי שאין המת משתכח מן הלב שלושים יום. **ואם מספידו פחות משלושים יום לפני הרגל, יבוא להספידו ברגל.**

ולפי הטעם הזה אפילו בחינם אין מספידים שלושים יום קודם הרגל.

עשיית קברות במועד

בשני אופנים היו קוברים את המתים: (א) בכוכים. כלומר, חפירה באדמה שבה נותנים את המת. (ב) בקברות. כלומר, בנין על הארץ שבו נותנים את המת.

ומבואר במשנתנו, **שלצורך קבורת מתים שעתידים למות, אין עושים במועד מתחילה לא כוכים ולא קברות, כי יש בכך טרחה גדולה.**

וכוכים שכבר נחפרו לפני המועד, מחנכים אותם במועד. וביאר רב יהודה, שאם היה ארוך, מקצרו. ובמתניתא שנו, שמאריכו ומרחיב בו כפי הצורך.

עשיית נברכת במועד

שתי בריכות יש לכובסים. האחת גדולה, היא נקראת נברכת, או גיהא, ובה נכנסים כל השופכים של הכביסה. והאחת קטנה, היא נקראת בקיע או בר גיהא, ובה נכנסים מים היוצאים מהגדולה.

ומבואר במשנתנו, ששתי בריכות אלה **מאחר שאין טרחה בעשייתן, מותר לעשותם במועד.**

עשיית צרכי המת במועד

עושים כל צרכי המת במועד, ובכלל זה: (א) גזיזת שערו. (ב) וכיבוס כסותו.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

עשיית ארון למת

לדעת תנא קמא של משנתנו, חצר שהמת שם, מותר לעשות לו בה ארון מתחילת עשייתו, כלומר מותר אף לנסר נסרים, ולבנות לו ארון. ודווקא באותה חצר מותר, שניכר לכל שעושה לצורך המת, אבל בחצר אחרת אסור, שלא יאמרו מלאכה אחרת עושה.

וכן דעת רבן שמעון בן גמליאל בברייתא, שמותר לעשות לו ארון מתחילת עשייתו, אבל יעשה את הנסרים בצנעה בתוך ביתו.

ולדעת רבי יהודה וכן לדעת תנא קמא בברייתא, אם היו לו נסרים מוכנים מערב יום טוב, רשאי לעשות מהם ארון למת במועד. אבל לא ינסר נסרים במועד לעשות מהם ארון, כי בדבר זה יש טרחה גדולה.

נישואין בחולו של מועד

כל נישואין שיש בהם שמחה גדולה, אסורים הם במועד, ובכלל זה: (א) נישואי בתולה. (ב) נישואי אלמנה. (ג) ויבום.

שכל אלו, מכניס אצלו אשה חדשה, ויש לו בדבר שמחה גדולה. אבל מותר להחזיר גרושתו במועד, שאין בדבר שמחה גדולה.

ונאמרו מספר טעמים, מדוע אסור לשמוח שמחת נישואין ברגל, הלא השמחה ברגל היא מצווה, שנאמר "וְשִׂמְחַתְּ בְּחַגְדָּךְ" (דברים ט"ז י"ד).

א. אין מערבין שמחה בשמחה.

לדברי רב יהודה אמר שמואל וכן לדברי רבי אלעזר אמר רבי אושעיא או רבי אלעזר אמר רבי חנינא, הסיבה לכך שאין נושאים נשים במועד, לפי שאין מערבין שמחה בשמחה. כלומר, צריך שישמח בשמחת הרגל לבדה בלא שמחה אחרת.

ב. מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו.

לדברי רבה בר רב הונא, הסיבה לכך שאין נושאים נשים במועד, מפני שאם יעשה כן הרי הוא מניח שמחת הרגל, ועוסק בשמחת אשתו.

ואמר אביי לרב יוסף, שדברי רבה בר רב הונא הם דברי רב, שכך אמר רב דניאל בר קטינא אמר רב, מנין שאין נושאים נשים במועד, שנאמר, "וְשִׂמְחַתְּ בְּחַגְדָּךְ אֶתְּהָּ וּבְנֶגְדָּךְ וּבְתֵדָךְ וְעַבְדְּךָ וְאֶמְתְּךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֱלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים ט"ז י"ד), "בְּחַגְדָּךְ" ולא באשתך.

ג. מפני הטורח.

לדברי עולא, הסיבה לכך שאין נושאים נשים במועד, מפני הטורח, שאם ישא במועד, יטרח לצורך הנישואין, והטרחה במועד אסורה.

ד. מפני ביטול פריה ורביה.

לדברי רבי יצחק נפחא, הסיבה לכך שאין נושאים נשים במועד, מפני ביטול פריה ורביה, שאם היה מותר לשאת נשים במועד, אין אדם נושא אשה כל השנה כולה, אלא ממתין עד המועד, לעשות סעודה אחת למועד ולנשואין.

להחזיר גרושתו במועד

מה שאמרו שלהחזיר גרושתו רשאי, כי אין בזה שמחה כל כך, ואם כן, לא שייך כאן עירוב בשמחה בשמחה, ואינו מניח שמחת הרגל, וגם אין טורח בה, וגם ביטול פריה ורביה אין כאן, שהיה לו אשה כבר, וסתמא דמילתא יש לו בנים, וגם אין רגיל לשהות דבר זה עד הרגל.

לעשות סעודת ברית במועד

סעודת ברית מילה מותר לעשות בחול המועד, שאין בה שמחה, כמו שאמרו בפרק קמא דכתובות, שאין מברכים שהשמחה במעונו, משום דאית ליה צערא לינוקא. אי נמי כיון שזמנו קבוע, אין לבטל זה מפני זה.

לעשות סעודת פדיון הבן במועד

לעניין סעודת פדיון הבן הסתפקו התוס', אם מותר לעשות במועד. ואין לומר הא זמנה קבוע, שכן תינח בזמנה, שלא בזמנה היאך יהא מותר.

ומסקנת התוס' שעושים, כי קיימא לן כרב אשי, דדריש בחגיגה בפרק קמא "בחגך" ולא באשתך, ואינו אסור לערב שמחה בשמחה. ועוד שאפשר שאין נחשב שמחה בשמחה, כי אם סעודת נישואין לבד.